

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ХІХ СТ.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розкрито значення творчої діяльності видатного українського громадського діяча, письменника, драматурга, класика української літератури Івана Котляревського.

Ключові слова: національно-культурне відродження України, Іван Котляревський, «Енеїда», література, освіта.

Abstract

The article reveals the significance of the creative activity of the outstanding Ukrainian public figure, writer, playwright, classic of Ukrainian literature Ivan Kotlyarevsky.

Keywords: national and cultural revival of Ukraine, Ivan Kotlyarevsky, «Eneida», literature, education.

Вступ

Період національно-культурного відродження ХІХ ст. є яскравою сторінкою української культури. Попри те, що саме в цей час було завершено послідовну політику позбавлення України державності й національних досягнень та культурних надбань попередніх десятиліть, в цей період розпочинається процес творення національної свідомості. На соціальну арену в Україні вийшла національно свідомо інтелігенція, яка прагнула усунути недоліки існуючого суспільства, змінити його звичаї, політику, побут поширенням ідей добра, справедливості, наукових знань.

Вагоме місце в національно-культурному відродженні України ХІХ ст. належить творчості письменника, перекладача і просвітителя, драматурга, засновника нової української літератури Івана Котляревського. Саме завдяки творам письменника українська мова завоювала право на своє існування.

Мета статті – розкриття ролі і значення творчості І. Котляревського для національно-культурного відродження України ХІХ ст.

Результати дослідження

Народився Іван Котляревський у 1769 р. у Полтаві. Котляревський Петро Іванович, батько – шляхтич, займав посаду канцеляриста в полтавському магістраті. Жуковська Параскева Лаврентіївна, мати – була дочкою козака з Решетилівки. Після отримання освіти у Полтавській духовній семінарії (1789–1793), як і батько, працював канцеляристом, а після – учителем у поміщицьких родин.

1798 р. – визначний в українській культурі. Саме тоді була надрукована «Енеїда» І. Котляревського (три перші частини), від якої розпочинається нова доба в історії української літератури і літературної мови. «Енеїда» І. Котляревського суто народний твір. Головними героями твору є представники українського народу. Як зазначає дослідник О. Білецький «Троянське військо, на чолі якого стоїть Еней», – це сам народ в загальному. Це люди виняткового здоров'я, могутньої плоти, здатні винести на своїх плечах гори. Коли вони починають воювати, а в бій вони вступають охоче. Але ці «протидисвіти», «харцизяки», «розбишаки», «п'яниці», як описано у творі – водночас лицарі і герої [6]. Всією своєю поемою І. Котляревський продемонстрував незвичайну силу і волю народу до життя.

В образах троянців І. Котляревський змальовує могутність українського народу, сміливих запорозьких козаків, які своїм героїзмом дивували світ. Українські люди в поемі виступають під античними псевдонімами. Незважаючи на бурлескність зображення, поема стала не так «героїко-комічною», як героїчною [1]. Письменник завжди дотримувався правди, яка проявляється в кожному рядку поеми. Зрозуміти предмет, явище, подію, ім'я, назване в поемі, – тільки половина справи. Друга, не менш важлива, – з'ясувати, в якому контексті твору, а разом з тим і реальної дійсності, історичної доби постає все, що складає зміст поеми. У ній не те, що строфи, – рядка, жодного слова немає, вжитого просто так, для зв'язку між епізодами. Все працює, все несе смислове навантаження, кожне слово – там, де йому належить бути. І в усьому – виняткове знання буття українського народу, його психології, його характеру [2].

«Енеїда» мала великий вплив на формування самосвідомості українського народу. Твір поширювався в рукописних копіях, бо тираж опублікованої «Енеїди» був досить малий. Україна й сьогодні з великим задоволенням читає «Енеїду» І. Котляревського, де возвеличено наших людей, тому що автор вболівав за долю свого народу, скривдженого й зневаженого, ставав на його захист.

Висновки

Творчість І. Котляревського відіграла вагомий роль в національно-культурному відродженні України ХІХ ст. Його «Енеїда» увійшла до золотого фонду не лише української, а й світової культури. Своїм задумом поема сповна відображала тенденції часу, за допомогою давніх образів троянських та грецьких героїв вона підносила найкращі риси вояків, у яких підсвідомо можна побачити українців, що впливало на національний дух читачів. «Енеїда» І. Котляревського започаткувала нову українську літературу й відіграла важливу роль у пробудженні національної самосвідомості українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Веселовський Р. Діячі культури, освіти та науки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/test/training/history/60512/>
2. Волинський П. К. Іван Котляревський: життя і творчість. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К.: Дніпро, 1969. – 270 с.
3. Котляревський Іван Петрович // Малий словник історії України / В. А. Смолій (ред.). – К.: Либідь, 1997. – 464 с.
4. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч. І: навч. пос. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 119 с.

Анастасія Юрїївна Барановська – студентка групи ІСТ-196, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: xktsumst@gmail.com

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Baranovska Anastasiia Y. – Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: xktsumst@gmail.com

Supervisor - Sidletska Tetiana I., PhD Art criticism, assistant professor of Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com